

The background of the cover is a stylized illustration. It features a dark, silhouetted figure of a person with a bright orange flame or light on their head, appearing to be in a dynamic pose. The figure is set against a backdrop of dark, jagged shapes resembling rocks or foliage on the left, and a large, flowing, purple and blue shape on the right. The entire scene is overlaid with numerous thin, light blue diagonal lines, giving the impression of rain or a digital grid.

Lois Lowryová

syn

argo

Lois Lowryová

S Y N

Přeložila Dominika Křesťanová

argó

Martinově památce

kniha 1.

NEŽ

JEDNA

Dívka sebou trhla, když jí na horní část obličeje připnuli koženou masku bez otvorů na oči, aby neviděla. Připadalo jí to absurdní a zbytečné, ale nevzpouzela se. Byl to obvyklý postup. Věděla to. Jedna z dalších schrán jí to před měsícem u oběda vysvětlila.

„Masku?“ podivila se tehdy a div se té směšné představě nezasmála. „K čemu masku?“

„Ona to není tak úplně maska,“ opravila se mladá žena po její levici a vložila si do úst další sousto křupavého salátu. „Hlavně ti to má zakrýt oči.“ Šeptala. Neměly dovoleno tyhle věci mezi sebou probírat.

„Zakrýt oči?“ vyhrkla dívka překvapeně a pak se omluvně zasmála. „Počítám, že už z toho stejně nebudu moct vycouvat, ne? Jen opakuju, co říkáš ty. Ale zakryté oči? Proč?“

„Až z tebe vyjde produkt, nechťejí, abys ho viděla. Až ho porodíš.“ Žena ukázala na svoje vzedmuté břicho.

„Ty už máš nějaký za sebou, vid?“ zeptala se dívka.

Žena přikývla. „Dva.“

„Jaké to je?“ Už když se ptala, říkala si, co je to za hloupou otázku. Přece se o tom učily, viděly nákresy, znaly instrukce. Ale stejně to nebylo totéž jako slyšet o téhle zkušenosti od někoho,

kdo už si jí prošel. A když už tak jako tak porušují zákaz a baví se o tom, proč se nezeptat?

„Podruhé to šlo snáz. Nebolelo to tolik.“

Když na to dívka nic neřekla, sousedka se k ní tázavě otočila. „Tobě nikdo neřekl, že to bolí?“

„Říkali, že je to nepříjemné.“

Mladá žena se posměšně ušklíbla. „Nepříjemné, no dobře. Když tomu tak chtějí říkat. Napodruhé už to není tak nepříjemné. A netrvá to tak dlouho.“

„Schrány? SCHRÁNY!“ Z reproduktoru se ozval přísný hlas dozorující hospodyně. „Omezte prosím hovor. Znáte pravidla!“

Dívka a její spoléčnice si uvědomily, že mikrofony zabudované ve stěnách jídelny přenášejí každé jejich slovo, a poslušně zmlkly. Pár dalších dívek se nervózně zahihňalo. Nejspíš se provinily i ony. O čem jiném si ostatně mohly povídat? Jediné, co je spojovalo, byl výrobní proces – jejich práce, jejich poslání. Po přísném napomenutí ale všechny změnily téma hovoru.

Nabrala si další lžíci polévky. Jídla byl v ubikacích rodiček vždycky dostatek a bylo skvělé. Na výživu schrán se kladl obzvláštní důraz. Jistě, vyrůstala ve společenství, a tudíž vždycky dostávala dostatečně najíst. Jídlo se do příbytku její rodiny do ručovalo každý den.

Když ji ale ve dvanácti zařadili mezi rodičky, její život se od základů změnil. Přišlo to postupně. Studijní předměty – matematika, přírodopis, právo – byly pro její skupinu náhle výrazně

snazší. Skládala méně zkoušek a nemusela tolik číst. Učitelé ve škole si jí skoro nevšíмали.

V jejím rozvrhu se objevily předměty jako zdraví a výživa a trávila víc času sportováním na čerstvém vzduchu. Do jídelníčku jí přibýly speciální vitaminy. Prošla řadou tělesných testů a vyšetření připravujících ji na přesun sem. Když uplynul rok a část dalšího, prohlásili ji za zralou. Podle instrukcí měla opustit rodinný příbytek a přestěhovat se do ubikací rodiček.

Přesun z jednoho místa na druhé nebyl v rámci společenství nijak složitý. Nic nevlastnila. Oblečení dostávala z centrálního skladu oděvů, který měl na starost i jeho praní. Učebnice vrátila škole a následující rok budou sloužit jiným studentům. Kolo, na kterém celé dětství jezdila do školy, bude opraveno a dostane ho jiné, mladší dítě.

Poslední večer v příbytku pro ni přichystali slavnostní večeři. Její o šest let starší bratr už před časem odešel na výcvik na katedře práva a spravedlnosti. Vídali ho jen na veřejných shromážděních a byli si v podstatě cizí. U poslední večeře tak byli jen tři, ona a rodinná jednotka, která ji vychovala. Trochu si zavzpomínali, připomněli si pár zábavných historek z doby, kdy byla malá (třeba jak zahodila botičky do křoví a vrátila se ze střediska péče o děti bosa). Zasmáli se a ona jim poděkovala za léta, kdy se o ni starali.

„Nestydělí jste se, když mě zařadili jako rodičku?“ zeptala se jich. Sama potají doufala v něco váženějšího. Při bratrově zařazení

jí bylo teprve šest, ale pamatovala si, jak byli všichni pyšní. Na právo a spravedlnost se dostávali jen mimořádně inteligentní jedinci. Ona ale ve škole nijak nevynikala.

„Ne,“ odpověděl otec. „Máme v rozhodnutí komise plnou důvěru. Oni vědí, co ti půjde nejlíp.“

„A rodičky jsou ohromně důležité,“ dodala matka. „Bez rodiček by tu nikdo z nás nebyl.“

Pak jí popřáli do budoucnosti hodně štěstí. I jejich život se změnil. Už nebyli rodiče, a čekalo je tudíž stěhování na místo, kde žili bezdětní dospělí.

Následujícího dne vešla do ubikace sousedící s porodní jednotkou a nastěhovala se do nevelké ložnice, kterou jí přidělili. Z okna měla výhled na školu, kam dřív chodila, a rekreační hřiště za ní. V dále se trpytila řeka, která tvořila část hranice společenství.

Po několika týdnech, v nichž si zvykala na nové prostředí a seznamovala se s ostatními děvčaty, ji konečně zavolali na inšeminaci.

Nevěděla, co čekat, a tak byla nervózní. Ale ulevilo se jí, jen co procedura skončila – proběhla rychle a bezbolestně.

„To je všechno?“ zeptala se překvapeně, když jí technik naznačil, že může vstát ze stolu.

„Všechno. Příklad příští týden na kontrolu a atestaci.“

Nervózně se zasmála. Přála by si, aby jí to v materiálech, které dostala při zařazení, vysvětlili jasněji. „Co znamená atestace?“ zeptala se.

Muž uklízel inseminální náčiní a zdálo se, že spěchá. Zřejmě na zákrok čekaly další dívky.

„Jakmile budeme mít jistotu, že se to ujal,“ vysvětlil jí netrpělivě, „stane se z tebe atestovaná schrána.“

„Ještě něco?“ zeptal se už na odchodu. „Ne? Tak můžeš jít.“

Připadalo jí, jako by se to stalo včera. Mezitím ale uplynulo devět měsíců a ona teď měla oči zakryté škraboškou. Nepříjemný pocit začal už před několika hodinami, nejprve přerušovaně, ale teď už neustával ani na chvíli. Dýchala zhluboka, jak jí radili. Se zakrytýma očima bylo všechno těžší a pod maskou jí bylo horko. Snažila se uvolnit. Pravidelně dýchat. Nevšímat si toho nepříjem... *Ne*, pomyslela si. *Je to bolest. Opravdová bolest*. Sebrala všechny síly, aby odvedla práci, která se od ní očekávala, maličko zasténala, prohnula záda do oblouku a poddala se tmě.

Jmenovala se Claire. Bylo jí čtrnáct let.

DUĚ

Nahrnuli se kolem ní. Slyšela je, jen pokud se přes neustálé návaly bolesti dokázala soustředit. Naléhavě si cosi sdělovali. Něco nebylo v pořádku.

Znovu a znovu ji zkoumali nějakými studenými kovovými nástroji. Na paži se jí nafoukla manžeta a kdosi jí přitiskl do ohbí lokte kovový kotouček. A cosi jiného se dotklo jejího napjatého, otrásajícího se břicha. Tělem jí projela další bolestivá křeč. Ruce měla připoutané k postranicím postele. Nemohla se pohnout.

Opravdu to mělo probíhat takhle? Zkusila se zeptat, ale její nezřetelný, vyděšený hlas zněl příliš slabě a nikdo ho neslyšel.

„Pomozte mi,“ zanaříkala. Cítila ale, že jejich pozornost patří něčemu jinému, ne jí. Dělali si starosti o produkt. Jejich ruce a nástroje spočívaly na napjatém středu jejího těla. Všechno to trvalo už několik hodin, od prvního bodnutí bolesti přes rytmické, stupňující se vlny, při nichž jí na obličej připevnili masku.

„Uspěte ji. Musíme ho vyndat.“ To byl autoritativní hlas někoho, kdo tu nepochybně měl důležité slovo. „Rychle.“ Znělo to znepokojivě naléhavě.

„Zhluboka se nadechni,“ nařídili jí, zasunuli pod masku cosi gumového a přitiskli jí to na ústa a nos. Nadechla se. Neměla na vybranou. Jinak by se udusila. Vdechla jakýsi nepříjemně sladký

pach a v tu chvíli bolest ustoupila, myšlenky se vytratily a celé tělo jako by kamsi odplulo. Poslední, co vnímala, bylo vědomí, že se jí něco zarývá do břicha, ale nebolelo to. Rozřezávali ji.

Probrala se s pocitem nové, jiné bolesti. Teď už to nebyla ta krutá pulzující trýzeň, ale jakási hlubší, do šířky se rozlévající bolest. Připadala si svobodnější, což bylo tím, že už neměla připoutané ruce. Pořád ale ležela na posteli, teď zakrytá hřejivou přikrývkou. Kovové postranice někdo zacvakl do zvednuté polohy, takže byla chráněná ze všech stran. Místnost byla prázdná. Žádná služba, žádní technici, žádné vybavení. Jen Claire, sama. Opatrně se obrátila, přejela okolní prázdnotu pohledem a pak se pokusila zvednout hlavu, ale bolest ji přiměla zůstat ležet. Na svoje tělo neviděla, ale pomaličku přesunula ruce na místo, kde se donedávna zvedala oblina vypouklého břicha. Bylo ploché, ovázané a bolelo. Právě tudy z ní vyřízli produkt.

A jí se po něm stýskalo. Zaplavil ji pocit hluboké, beznadějně ztráty.

„Ztrácíš atestaci.“

Uplynuly tři týdny. Ten první se zotavovala na porodní jednotce, kde o ni pečovali a sledovali, jak se jí rána hojí – vlastně ji skoro rozmazlovali, uvědomovala si. Zároveň ale vnímala podivně rozpačitou atmosféru. Odpočívalo tu s ní několik dalších mladých žen, takže si mohly příjemně popovídat, zavtipkovat

o tom, že budou zase štíhlé. Každé ráno je personál všechny namasíroval a později dohlížel na nenáročné cvičení, které měly provádět. Ona se ovšem zotavovala pomaleji než ostatní, protože na rozdíl od nich měla otevřenou ránu.

Po prvním týdnu je přesunuli na přechodné místo, kde se bavily klábosením a různými hrami, než se o dva týdny později vrátily do velké, důvěrně známé skupiny schrán. Znovu se ocitly na ubikaci, pozdravily se s kamarádkami – mnohé byly zas o něco širší, jak jim za tu dobu narostlo břicho – a začlenily se zpátky do skupiny. Vypadaly všechny stejně, měly na sobě tožné beztvaré šaty, nebo spíš dlouhé košile, a vlasy jim stříhali do stejného účesu, ale lišily se osobností. Nadia byla veselá a ze všeho si dělala legraci, Miriam plachá a vážná, Suzanne praktická a výkonná.

Bylo zvláštní, že po návratu z produkce se schrány o samotném úkonu skoro nebavily. „Jak to proběhlo?“ zeptal se obvykle někdo. Odpovědělo mu lhostejné pokrčení rameny a stručné: „V pohodě. Celkem dobře.“ Nebo sarkastické: „Ušlo to,“ přičemž výraz tváře dával najevo, že to nebylo nic příjemného.

„To je fajn, že jsi zpátky.“

„Děkuju. Jak jste se tu celou tu dobu měly?“

„Pořád stejně. Máme tu dvě nové schrány, zrovna dorazily.

A Nancy je pryč.“

„Kam ji poslali?“

„Na farmu.“

„Výborně. To si přece přála.“

Byla to nezávazná, povrchní konverzace. Nancy přednedáv-
nem porodila svůj třetí produkt. A po třetím se všechny schrány
přeřazovaly. Na farmu. Do oděvní továrny. Na rozvážku jídla.

Claire si pamatovala, že Nancy doufala, že půjde na farmu.
Byla ráda venku, navíc před pár měsíci poslali na farmu dívku,
se kterou se hodně kamarádila, a Nancy si přála strávit další úsek
svého pracovního života ve společnosti někoho, koho má ráda.
Claire měla radost, že jí to vyšlo.

Vlastní budoucnost ji ale znepokojovala. Vybavovala si to
všechno jen matně, ale věděla, že při její produkci se něco zvr-
tlo. Nikdo jiný očividně neskončil s řeznou ránou. Zkoušela se
trochu plaše vyptávat ostatních, dívek, které měly za sebou víc
než jeden výrobní cyklus. Ale její otázka je očividně zarážela
a mátlá.

„Ještě tě bolí břicho?“ zeptala se Claire šepem Miriam, která
před časem ležela v zotavovací místnosti s ní.

„Břicho? Ne,“ odpověděla Miriam. Seděly vedle sebe u sní-
daně.

„Mě ano, v místě té jizvy. Když si ji zmáčknu,“ vysvětlovala
Claire a dlaní se jemně dotkla bolavého místa.

„Jizvy?“ Miriam se ušklíbla. „Já žádnou jizvu nemám.“ Obrá-
tila se na druhou stranu a začala se bavit s někým jiným.

Claire to zkusila znovu, opatrně se zeptala několika dalších
schrán. Žádná z nich neměla jizvu. Po čase ale bolest ustala

a Claire se snažila potlačit nepříjemné vědomí, že se něco šeredně nepovedlo.

Pak si ji předvolali. „Claire,“ ozval se při poledním jídle hlas z reproduktoru, „dostav se prosím hned po obědě do kanceláře.“

Claire se poplašeně rozhlédla. Naproti ní seděla u stolu Elissa, její nejlepší kamarádka. Zařadili je mezi rodičky ve stejném roce, kdy byly obě Dvanáctky, a chodily spolu odmalička do školy. Ale Elissa sem přišla později, inseminovali ji později než Claire. Teď byla v prvním stadiu výroby.

„Co se děje?“ zeptala se, když uslyšela předvolání.

„Já nevím.“

„Ty jsi něco provedla?“

Claire sraštila čelo. „Myslím, že ne. Možná jsem si zapoměla poskládat prádlo.“

„Kvůli tomu by tě přece nevolali do kanceláře, ne?“

„Asi ne. Je to maličkost.“

„Každopádně se to brzy dozvíš,“ řekla Elissa a začala sbírat prázdné talíře. „Nejspíš to bude jen nějaká hloupost. Uvidíme se potom!“ Odešla, když Claire ještě seděla u stolu.

Ale nebyla to hloupost. Claire zůstala na komisi zděšeně zírat, když uslyšela její rozhodnutí. Odebrali jí atestaci.

„Posbírej si věci,“ řekli jí. „Odpoledne tě přesuneme.“

„Ale proč?“ zeptala se. „Je to kvůli... já vím, došlo mi, že něco není v pořádku, ale...“

Byli k ní vlídní, laskaví. „Nemůžeš za to.“

„Za co nemůžu?“ zeptala se. Věděla, že by neměla naléhat, ale nemohla si pomoci. „Můžete mi prosím vysvětlit...?“

Předseda komise pokrčil rameny. „Někdy se to stane. Fyzický problém. Měli jsme ho zachytit dřív. Vůbec tě neměli inseminovat. Kdo byl tvůj první kontrolor?“ zeptal se.

„Nevzpomínám si, jak se jmenovala.“

„Však my to zjistíme. Doufejme, že to byla její první chyba a budeme jí moct dát další šanci.“

S tím Claire propustili, ale ještě ve dveřích se otočila, protože nemohla odejít, aniž by se zeptala.

„A co můj produkt?“

Muž ji přezíravě sjel pohledem, ale pak změnil názor. Otočil se k jedné člence komise a kývl k papírům, které měla rozložené na stole před sebou. Znamenalo to, že má příslušnou informaci vyhledat.

„Jaké číslo to bylo?“ zeptala se žena, ale muž se tvářil, jako by ji neslyšel. „No dobře,“ řekla, „najdu to podle jména. Ty jsi... Claire?“

Jako by to nevěděli. Přece ji sem předvolali jménem. Ale přikývla.

Žena jela prstem po stránce. „Ano. Tady tě máme. Claire: produkt číslo třicet šest. Aha, a je tady poznámka o potížích.“

Zvedla hlavu. Claire si při té zmínce bezděky sáhla na břicho.

Žena vrátila papír na hromádku a úhledně sklepala hrany. „Zdravý chlapeček.“